СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 149. Джерзи Сіти, Н. Дж., вівторок, 29. червня, 1926. VOL. XXXIV. No. 149. Jersey City, N. J., Tuesday, June 29. 1926. THREE CENTS

СЕНАТ РОСКРИВАЄ ВЕЛИКІ ВИДАТКИ ПРОГИБІЦІОНІСТІВ

ВАШИНГТОН, 26. червня. — Розслідуючий виборчі видатки сенатовий комітет покликав нині на свідка Вейна Гвілера, генерального дорадника Антисалунової Ліги Америки, одного з найвизначніїших прихильників закона Волстеда.

Сенатори випитували його за видатки сеї Ліги, і свідок признав, що Ліга видала на саму прогибіційну агітацію, і то вже після заведення прогибіції, в одному нюйорському стейті майже два міліони долярів. В стейті Ню Джерзі видано близько пів міліона, а в стейті Огайо понад три четверті міліона.

Се все видатки чисто пропагандистичні, бо в них не вчислено видатків політичних, себто коштів попирання кандидатів, прихильних прогибіції.

Сі зізнання зробили на комітет глибоке враження, і комітет зажадав від Гвілера предложення звіту з видатків політичних та спису всіх жертводавців, які своїми жертвами підпирали сю організацію.

СПРАВА ДОПОМОГИ ФАРМЕРАМ.

ВАШИНГТОН, 26. червня.—Так званий фармерський блок сенаторів, який домагався ухвалення законопроекту Гогена, згодився на прозьбу президента Кулиджа допустити під дискусію проект Феса, хоча вони заповідають, що якраз дискусія над сим проектом покаже всю його нестійкість та причиниться до його повалення.

ЗЕЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА.

КИНГСТОН, Ровд Айленд, 26. червня. — На поли межи стаціями случилася експльозія кітла льокомотиви товарового поїзду. На се румовище наїхав, в 3. минути опісля їдучий з незвичайною скоростю поспішний поїзд. Наслідком сих двох подій згинуло 3 людий: машиніст, пічкур та брейкмен товарового поїзду.

СЕНАТОРИ ПОЇДУТЬ НА СЛІДСТВО ДО ИЛИНОЙС.

ВАШИНГТОН, 26. червня. — Сенатовий комітет, що розсліджує виборчі надужиття, постановив виїхати сейчас по замкненню конгресової сесії на слідство до стейту Илинойс, а відтак до Пенсилвенії.

АМУНДСЕН УЖЕ НЕ ВИБИРАЄТЬСЯ ДО БІГУНА.

СІЕТЕЛ, Вашингтон, 27. червня. — Капітан Роальд Амундсен, норвеський подорожний і дослідник, заявив тут рішучо, що він уже не думає вибиратися більше в підбігунові краї. Зате 7 Норвежців з його виправи збирається ще раз туди, а Американець Елсворт заявив охоту їхати з ними.

СІОНІСТИЧНИЙ ПРОВІДНИК ПРОТИ ЖИДІВСЬКОЇ КОЛЬОНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ.

БОФАЛО, Ню Йорк, 27. червня. — Нині отворено тут 27-ий сіоністичний конгрес. На конгрес заявилося понад тисячу делегатів з усіх сторін світа.

Отвираючи конгрес, Луис Липський, голова Сіоністичної Організації Америки, критикував адміністрацію Палестини Англією та російський проект оснований чідівських кольоній на Україні і Криму. Він виступив проти З..ученого Роздільного Комітету, котрий, збираючи 15 міліонів долярів на допомогу Жидів, вказував на потребу піддержання жидівських кольоній, та закликав конвенцію, щоби вона висказалася рішучо проти сього кольонізаційного проекту, бо „се ясно, як день, що кольонізаційний проект став осередком зорганізованої протисіоністичної пропаганди."

Сей проект зібрав довкола себе всі жидівські кола, ворожі сіонізмови, даючи Жидам фалшиву вартість за Палестину.

ГОРІВКА В ТАБОРІ ЖОВНІРІВ.

ПІКСКИЛ, Ню Йорк, 27. червня. — На приказ генералмайора Віліема Гаскела, команданта національної ґвардії в стейті Ню Йорку, арештовано двох бутлеґерів, які доставляли горівки жовнірам, що стоять тут табором. Військова поліція, що доконала арештовання, найшла в автомобілі арештованих цілий склад горівок.

ВЕЛИКИЙ ПОСПІХ... ДО ВЯЗНИЦІ.

ОСІНИНГ, Ню Йорк, 27. червня. — Стейтова вязниця в сьому місті дістала послідними днями тільки зголошень засуджених на відбуття своїх кар, що заряд вязниці просто не знає, як усіх примістити. Заряд вязниці подає, що причиною сього поспіху до відбування кари є заповіджене заострення постанов про помилування. Видно, засуджені поспішають почати відбування кари, заким новий закон буде заведений.

ПОСПІШИВСЯ ЗІ „СВЯТКОВАННЄМ".

НЮ ЙОРК, 27. червня. — Ріжні організації, запомогові, асекураційні та безпечества видають тепер публичні осторогі про святковання свята 4. липня, з нагоди якого богато людий калічиться штучними огнями.

Немовби на поперте їх осторогі, один місцевий хлопчина поспішився зі забавою святочними штучними огнями та попалився так тяжко, що його треба було відставити до шпиталю. Подібний случай стався нині в Атлентик Сіті, Ню Джерзі, де 8-літна дівчина попалилася тяжко, забавляючися штучними огнями, купленими на свято 4. липня.

ДЕСЯТЬЛІТНІ РОКОВИНИ СМЕРТИ ІВАНА ФРАНКА ПРИЗНАЧЕНІ НА ПОШИРЕННЯ КУЛЬТУ ФРАНКА СЕРЕД АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

Тому в часі від 28. мая до кінця вересня повинні відбутися в кождій українській місцевости виклади, збори, концерти чи вистави, присвячені памяти Франка.

В кождій місцевости повинна бути переведена рівнож збірка на памятник Франка.

Хай не бракне між нами нікого, хто не зложив би жертви на памятник для Того, що нам а не собі добував кращу долю, що бажав для скованих волі, для нещасних долі і рівної правди для всіх.

Всі жертви на памятник Франка належить слати до:

OBYEDNANYE, P. O. Box 411, Philadelphia, Pa.

ЗАВЕРТАЮТЬ ДО СТАРИХ ЧАСІВ.

ПАРИЖ, 25. червня. — На найкращій улиці Парижа, т. зв. Авні ді Боа де Бульонь, появилися повозки, якими повозили, як за давних королівських часів, старі поважні джентельмени.

В той спосіб хочуть Парижане відновити давну моду, яку то не так легко тепер погодити з скорими автомобілями, які опанували весь рух.

ПОСТУП В РАДІЮ.

БЕРЛІН, 25. червня. — Найбільша радіо-стація на світі, яка находиться в Науен в Німеччині, має тепер нову машину до висилання образів на віддаль. а кромі того малий апарат, який передає цілком виразно людський голос з Науен до Буенор Айрес і до Японії.

КРИТИКУЮТЬ СТАНОВИЩЕ АМЕРИКИ НА КУБІ И САНТО ДОМІНГО.

ФОРЕСТ ПАРК, Па., 27. червня. — На літній конференції Ліги Для Промислової Демократії виступав др. Гемилтон Дженкс, колищний профессор історії в Амгерській колегії, з критикою американського вмішування в нутрішню політику Куби, а др. Найт, профессор Колумбійського університету в Ню Йорку, критикував подібне вмішуванне американського уряду в політику Санто Домінго.

З ВЕЛИКОМІСЬКОГО БАГНА.

У львівським карнім суді судили двох звироднілих типів, 20-літнього візника Нича і 40-літнього залізничого грубника, Канцюка, обох за насилування нелітних. Перший, що передав недугу 5-літній дівчинці, дістав усього 8 місяців вязниці. Коли тут маємо до діла зі злочинцями з уродження, з унаслідженими неморальними нахидами, вязниця не в силі їх направити; їх треба би більше лічити як карати; коли вийдуть на волю, поширюватимуть далі гангрену.

В ПОРТУГАЛІЇ ДИКТАТУРА.

ЛІСБОНА, Португалія, 27. червня. — Генерал Ґомес да Коста іменував себе сегодня диктатором Португалії та перебрав на себе найвищу власть в державі. Такий декрет оголошують часописи.

Диктатор заявив, що проженє з краю всіх політичних вязнів. Вони будуть могли виїхати з краю зі своїми рідними, як що вони заявлять, що ніколи не вернуть до Лісбони.

СУФРАЖИСТКИ ДЕМОНСТРУЮТЬ.

ЛОНДОН, 27. червня. — У великій демонстрації суфражисток, яка відбудеться в Лондоні 3 липня возьме участь 79-літна суфражистка Милґицент Фосетт, яка буде машерувати на чолі походу.

Демонстрація має на цілі агітацію за загальним і рівним правом голосовання для жінок.

НІМЕЦЬКЕ ОРУЖЖЯ ИДЕ НА СХІД.

Вікторія, Б. К. — Німецьке военне оружжя, призначене на знищення Версайського угодою, дістається до Америки, а відти пересилається до Китаю, де його уживають Китайці у братовбичій війні.

Такі відомости відкрив Китаєць Той Кінг, у якого найшла поліція пять револьверів фірми Мавзера, спроваджені незаконно до Канади. На пакунку була картка з написю, що в середині є панчохи і спідне шмаття.

Норман Де Ґрейвс, спеціяльний урядник мита в Венкувері, зізнав у суді, що перепачковування пального оружжя з Америки до Канади є на порядку дневнім. Він сказав, що недавно найдено в чотирох куфрах, задресованих до Китайців у Венкувері, 52 револьвери. В січні, 1924, приловлено було 50, а в липні 1924, 81 револьверів, висланих з Німеччини до Америки, а відти до Бресі Сейлс Ко. в Сіетел.

ВШАНУВАННЯ ПАМЯТИ ІВАНА ФРАНКА НА ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ.

Вшанування памяти Івана Франка перейшло на Західній Україні на загал дуже блідо. Робітничі організації або розбиті поліцією, або стоять під впливом непесівців і тому на свято не відгукнулись. На селі ідуть тільки що підготування до свята; не відомо лише, чи жандармерія дозволить.

В українських середних школах посвячено памяти І. Франка тільки одну шкільну годину і то польскі шкільні власти заборонили учителям говорити про І. Франка щось більше, чим подати кілька дат з його життя.

Увага західньо-української інтелігенції відвернена від вшанування памяти І. Франка убивством С. Петлюри і тому висвітленню діяльности памяти І. Франка уділяється в пресі дуже мало місця.

З ТАЧКАМИ ДОВКОЛА СВІТА.

До Вінніпегу прибули 27. травня пан і пані Д. Дж. Ле Ру, з Йоганесбургу, Полуднева Африка. Вони переїхали кораблями на морях і перейшли пішки, з тачками в руках, десять тисяч миль.

З Йоганесбургу вибралися Ру 31. грудня, 1922 р., і перейшовши Африку, переїхали кораблем до Европи, де перейшли: Італію, Швайцарію, Францію, Бельгію, Голяндію й Анґлію. До Канади приїхали кораблем 23. червня, 1925 р. Через усі вище згадані краї пан Ру пхав наперед себе тачки, в яких є зложені всі необхідні для їх подорожі річи ваги 190 до 200 фунтів. Ці самі тачки з ладунком пан Ру перепхав з Форт Вілієм до Вінніпегу по шевлях залізничої дороги. Пан Ру, отже, мусить мати дуже здорові руки.

Пані Ру каже, що коли хто вірить, що через довге ходження можна схуднути, той дуже помиляється, бо вона перейшла пішки понад пять тисяч миль і здобула на вазі 22 фунти.

ПІЛСУДСКІ ПЕРЕВОДИТЬ ЦЕНТРАЛІЗАЦІЮ І ИНШІ РЕФОРМИ

ВАРШАВА, 27. червня. — Польський сойм не в силі опертися Пілсудскому і по волі чи неволі виконує всі його бажання та пляни, які стремлять в першу чергу до того, щоби чимскорше розвязати партійний і балакучий теперішній сойм та перевести такі реформи, щоби будучий сойм мав менше послів і менше партій.

Щоби вибори до сойму не були визискувані ріжними агітаторами до агітації проти держави, вніс Пілсудскі новий виборчий проект, після якого підпадає великій карі той кандидат, який одержить тільки 1000 голосів.

Це є вимірене в першу чергу проти комуністів, які тисячами кандидують, щоби тільки агітувати і розбивати нарід, хоч не мають ніякого вигляду на те, щоби могли бути вибрані.

Сойм має тепер складатися тільки з 300 членів, а не як було досі з 555.

Ліві партії, які видвигнули Пілсудского, не задоволені з його способу поступовання, але не годні тепер нічого вдіяти. Вони тільки домагаються, щоби нові вибори відбулися 17-го жовтня, а Пілсудскі хоче продовжити термін до 1927 р.

З нових виборів хоче мати Пілсудскі за собою цілий сойм і тому хоче перевести деякі реформи ще до часу виборів, щоби в той спосіб бути певним своєї побіди.

Між иншим право голосовання признає він допера з 24 роком і в той спосіб хоче перевести новий закон, який рівнож пошкодить богато комуністам, які мають своїх прихильників головно між молодю.

Ситуація в соймі така, що всі прийшли до того переконання, що треба лишити Пілсудскому у всім вільну руку, бо опозиція безсильна.

КАЙО ЗАЧИНАЄ УРЯДУВАТИ.

ПАРИЖ, 27. грудня. — Кайо показує свою сильну руку і береться енергійно до переведення своїх фінансових плянів. Обнявши пост міністра фінансів усунув він сейчас говернора Банку Франції Робіно, а на його місце покликав свого приятеля М. Моро, директора банку в Альжирі.

Тепер знова ходять слухи, що він усуває з Вашингтону дотеперішнього французького амбасадора Беренже, якого місце має заступити М. Бокановский, який брав участь в переговорах, які в своїм часі вів Кайо у Вашингтоні в справі сплати довгів.

Бокановский готов одержати спеціяльні повновласти і виїхати як висланник в справі фінансових переговорів Франції з Америкою.

Тими двома персональними змінами хоче Кайо уможливити удержанне курсу франка та довести до згоди з Америкою через ратифікацію договору що до сплати довгів.

ПРОЧИЩУЮТЬ ПАРТІЮ ФАШИСТІВ.

РИМ, 27. червня. — Генеральний секретар партії фашистів Турати видав за згодою Муссолінія наказ арештовання кількайцятьох визначних фашистів, які допустилися корупції та обнизили мораль партії.

В звязку з тим стоїть банкроцтво банку в Пармі, якого жертвою впало $5,000,000 вкладок. В тім скандалі, який виказує страшні надужиття та касові мальверзації, брали участь найбільш впливові фашисти, яких покривав попередний генеральний секретар партії Роберто Фаринаккі, що то був по Муссолінім другим найвпливовійшим мужем в Італії та спричинив вбивство Маттеоті.

ВЕЛИКІ ЗЕМЛЕТРЯСЕННЯ В ОДНІМ ЧАСІ, АЛЕ В РІЖНИХ МІСЦЯХ.

РИМ, 27. червня. — На Родийськім острові на Егейськім мори було так сильне землетрясение, що спричинило завалення поверх 2,000 домів. Кілька сіл остало без домів.

АТЕНИ: Остров Крету навістило землетрясение, яке наробило богато шкоди та спричинило страшну паніку.

ЄРУСАЛИМ: і тут було чути декілька потрясень земні.

АЛЕКСАНДРІЯ: Землетрясение, яке тут було чути, стрясло деякими будинками, але нещасливих серіознійших випадків не було.

НІМЕЦЬКІ ЛІКАРІ ПРОТИ ПРОГИБІЦІЇ.

АЙЗЕНАХ, Німеччина, 27. червня. — На відбутій тут конференції лікарів Німеччини принято резолюцію, яка противиться заведенню прогибіції, бо законне обмеження свободи веде до деморалізації раси.

Лікарі покликуються на те, що навіть такий розумний прогибіційний закон, як його видано в Швеції, не доводить до цілі.

Зате заявляються вони за пропагандою проти алькоголю дорогою виховання в школі і в дома.

ПЕКІНГ МАЄ АЖ ДВОХ ВОЖДІВ.

ПЕКІНГ, 27. червня. — Генерал Ченг вмашерував до міста з великою помпою на чолі 50,000 армії. За кільк годин надіються тут другого генерала Ву, який контролює армію з 200,000 людей. Що буде з тих двох генералів, не знати. Розумні люде всього надіються, тільки не спокою.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПЕНСИЛВЕНІЙСЬКИЙ ВИБОРЧИЙ СКАНДАЛ

Чим довше тревае сенатове слідство над недавними виборами кандидатів на становище сенатора в Пенсилвенії, тим страшнійші й огиднійші скандали виходять на яву.

Спочатку здавалося, що все скінчиться простим роскриттем надуживання гроша для виборчих цілий. Се само вже булоби досить, коли зважити, що всего пару літ тому назад сенат хотів викинути републиканця Нюбері, а відтак таки примусив його до резиґнації зі свого становища, за те, що він видав на свої вибори 195,000 долярів. Нині кождий кандидат видає що найменче пів міліона, а декотрі навіть понад міліон, показуючи тим самим, що Нюбері був соіб простим партачем.

Се одно вистарчилоби з двох причин. По перше, виданнє таких величезних сум гроша показує, що вибори не відбувалися чесно, але що там підкуплювано виборців та роблено другі виборчі надужиття. По друге, таке роскидуваннє гроший для здобуття становища, яке за 4 роки не може дати навіть і пів сотки тисяч долярів, показує на те, що вибір відповідних сенаторів видно варта богачам, які дають сі жертви, великі суми, які вони видають на вибір своїх любимців.

Сі дві науки вже можуть оплатити дороге сенатове слідство. Та тут показуються ще й другі науки. Роскрито приміром дуже вартісну річ про пенсилвенійського губернатора Піншо. Сей Піншо колись мав серед Американців широкі симпатії як поступова людина. Свою поступовість він зазначив своєю відвагою, з якою він заступався за майнерів підчас недавного вуглевого страйку. Та сей самий Піншо має одного ґедза: він пристрасний прихильник прогибіції, і як всякий чоловік з ґедзом, не дбає за всякі другі справи, коби лишень сьому ґедзови догодити. Ось і показалося, що сей самий Піншо, якому не можна відмовити заслуги за оборону народних прав в одній справі, дозволив приватній прогибіційній орґанізації руководити собою, як малою дитиною.

Або хочби така справа, як признаннє питсбурського суперінтендента поліції, що він дав своїй мужві приказ попирати при виборах Пепера. Досі, бачте, здавалося, що поліція має лишень обороняти кождого горожанина й урядника перед нарушеннем його прав, дбати за порядок при виборах, а тут начальник поліції дав приказ поліції: „Принесіть мені більшість голосів за Пепером." Гарна поліція, що й казать.

Все те вонючі відкриття, але все те корисні відкриття, бо чейже вони причиняться до того, що законодатні тіла нарешті почнуть робити щось справді сущого для розрізання сього надутого політичного боляка, що зветься виборчою системою.

КРУТЯТЬ НА ВСІ БОКИ

Не одному впаде в очі те, чому це так довго дебатують над сплатою французьких довгів. Спершу велися одні переговори з фінансовим чародієм Франції Кайо і розбилися. По тім американський сенат не хотів знов ратифікувати договору, який заключив секретар скарбу Меллон з французьким амбавадором Беренже, а тепер знова не хоче ратифікувати того договору французький парлямент. Проти него звернена рівнож ще й ціла французька публична опінія.

Знов американська преса, а з нею і французька вишукують ріжні причини, якими хочуть пояснити ту тяганину. Та властивої правди ніхто не подає, бо цего не дозволяє дипльоматія, добрий тон та той фалш, який панує між державами і який не звик виявляти дійсної правди, а тільки шукає за способами, як би ту правду закрити. А в тім випадку правда тільки одна: Франція не хоче платити довгів. Вонаб їх і не заплатила, якщоби почувала себе на єтільки сильною, що могла би махнути рукою на Америку. Та цего отверто вона заявити не може. Тому признає за собою довг матеріяльний, але заразом зазначує, що вона той довг вже давно сплатила податком крови, бо французьких жовнірів впало на полю бою найбільше. Та Америка не дається взяти на той арґумент. Вона признає Франції її втрати в людях, але твердить, що це не має нічого спільного з бізнесом. Коли з тим не повелося, стала Франція домагатися в договорі такої клявзулі, що сплата її довгу до Америки буде залежати від того, скільки і як довго будуть Німці сплачувати свої репараційні зобовязання. Але й з тим не повелося. Тому взялися в Франції ще за один бік справи.

В французько-американськім договорі що до сплати довгів зазначено, що Америка буде могла евентуально продати свої претенсії до Франції приватним людям. Того якраз Франція тепер найбільш настрашилася. Вона боїться, щоби Америка не виставила бонди тої позички і не попродала їх американським капіталістам, які стягнулиб з Франції опісля послідну скіру. Знова секретар фінансів Меллон каже, що така продаж може тільки вийти на добро самій Франції, бо коли вона буде довг сплачувати і бонди будуть мали добрий курс, самі Французи будуть ті бонди купувати, а тоді процент і капітал остануть в Франції.

Та Франція воліє мати до роботи з самим американським правительством як з приватними довжниками. Вона знає, що приватним довжникам треба буде довг сплатити, а з американським правительством ще, як то кажуть, на двоє баба ворожила. Тимбільше, що не тільки в Европі панує того рода сентимент, що пропаґує загальне анульованнє воєнних довгів, бо й в Америці заявилися за тим ріжні визначні економісти, а між иншими і славний продуцент автомобілів Форд. Є отже надія, що може таки сповнитися задушевне бажаннє Франції, яке противне сплаті довгів Америці. На разі одначе ще далеко до того. Тому Франція буде змушена договір сплати довгів підписати.

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ СКАРБ І УКРАЇНСЬКА ВАЛЮТА. „УРАЇНСЬКИЙ ЛЕВ".

(Дискусійна стаття, надіслана з краю від ондого з визначних наших громадян).

Ще недавно тому ніхто з нас не думав, про те, що в короткому часі будемо горожанами своєї держави, що будемо свідками і співробітниками д в о х українських держав а то: Західної области У. Н. Р. (Галицької держави) і У. Н. Р. (Надніпрянщини). Зявились вони наче метеор на небосклоні, заблисли на короткий час і погасли, полишаючи по собі радісні а заразом сумні спогади. Нині українська земля знову розшматована на четверо, поділена кордонами а український народ знайшовся під пануваннєм Москалів, Поляків, Румунів, і Чехів. Є се одинокий великий народ в Европі, що не має своєї самостійности, котрому сусіди накидують свою волю та заводять свої порядки.

Коли нині застановляємося над причинами сего занепаду, то ствердити мусимо, що завважив тут передовсім брак державної думки і слабе почуття національно-державної свідомости, що проявляється головно в денаціоналізації міст, тих осередків культурного, фінансового і економічного життя.

І замітна річ, що тепер тільки малий клаптик української землі, „Закарпаття", яке через тисячу літ не відгравало в історії ніякої ролі, не мало навіть і до тепер не має своєї назви, маючи відносно найкористнійші умовини життя і розвитку, згромадив на своїй території визначних громадян, які вносять позитивні вартости в нашу духову скарбницю.

Впрочім значна частина розбилась по цілій Европі, творячи певні центри у Відні і Берліні, а в части переселилась до Америки, яка тепер особливо з фінансового боку стає головною підпорою культурного й економічного життя нації. І головно американські Українці се зрозуміли, коли своїми складками і жертвами в першій мірі піддержують приватне шкільництво, „Рідну Школу". Також замітним є факт субскрибовання позички Національної Оборони, яка виносила поважну суму, бо звиш 100.000 амер. долярів.

Тепер під сучасну хвилю одначе зауважити належить загальний занепад, зневіру у власні сили та розпряження сил, котре розбилось на ріжні гуртки і клясові орґанізації, які не всилі були до тепер витворити якогось спільного державного орґану, котрий бодай в певних напрямах зводив би великі сили цілого народу до певних форм та приближував знова до здійснення державного орґанізму.

А тимчасом чужинці, які обсіли нашу землю і панують над великою, аж соромно згадувати, сорокміліоновою масою, господарують по свому, вивозять наші земні скарби, як бориславську нафту, донецький уголь, обголочують Карпати з дерева та вивозять продукти нашої землі, як пшеницю, не питаючися про думку та згоду дійсних властителів, а самих людей запрягли в новочаснє ярмо, насильно забирають до війска, яке має піддержувати і боронити сю чужу тиранію і і помагати надалі сей визиск і поневоленнє та видирають з народа податки, які ідуть як раз на удержання сез ворожої нам чужої адміністрації.

Приглядаючися до сего, повинні ми холодно застановитися над недавно минулим і шукати способів, як піднестися з сего занепаду, беручи собі за примір англійську політику, яка через свою компромісовість, підчиненнє інтересів поодиноких гуртів, кляс а навіть партій одному спільному державному інтересови, дійшла до великого значіння на цілому світі.

Вимогом теперішної хвилі рішучо повинно бути сповадживання наших сил до спільного знаменника та вишукування способів, яких під сучасну пору можна ужити і їх примінити.

Почин до сего вийти повинен в першій мірі від інтеліґентів і робітництва, які живуть в Америці.

Справи, які нас єднати можуть, передовсім є такі: 1) наші приватні школи; 2) творенне кооператив; 2) сотворенне своєї власної валюти.

В тій цили належалоб заложити **„Український Державний Союз"**, який за границею мав би свою власну орґанізацію а на своїй не своїй землі підземну орґанізацію так, що утворилабся „Підземна Галичина", „Підземна Волинь", „Підземна Київщина" і т. д. В той спосіб повсталаб „Підземна Українська Держава", яка з часом спільним усиллям усіх свідомих громадян усунулаб пановаппє чотирох заємщин: Московщини, Польщі, Румунії і Чехословаччини. Очевидна річ, що Галичині припалаб тут визначна місія і вона становити мусілаб вихідну точку з територіяльного боку беручи. Ще підчас сецесії українського студентства з львівського університету в 1902. році видав гром. Камінський брошуру п. з. „Університет через підписку", в котрій він пропаґував думку, щоби заложити український університет через загальну підписку, себто складки. Не погоджуючися з ним що до вихідної точки нашої шкільної справи, підніс я в однім львівськім дневнику думку, щоби наперед сотворити приватне середне і народне шкільництво під назвою „Рідна Школа" а коли се шкільництво народне і середне розвинеться, то опісля сам університет силою факту яко сума і синтеза зі середного шкільництва повстати мусить. Ся моя думка була прихильно принята і нині по 20-ти роках маємо вже деяку підбудову в тім напрямі. Одначе, на жаль, через не зовсім відповідний провід зі Львова і через малу свідомість справа сама досі не могла розвинутися відповідно до наших потреб. На всякий випадок Рідну Школу належить підтримувати. Рівнож друга справа, своєї валюти є в своїх наслідках, на мою думку, великої ваги.

Ще в 1912. році зачав я сю думку пропаґувати і збирати дрібні датки та складати їх на книжочку Повітового Товариства Кредитового в Тернополі під заголовком „Скарб ім. Богдана Хмельницького". Одначе через світову воєнну хуртовину і теперішні невідрадні відносини думка ся під чужою окупацією на українській земли не може бути зреалізована. Для того поширенне і здійснення її треба перенести за границю, особливо до Америки, де вона вскорі може бути здійснена. Зазначити належить, що Поляки після невдалих своїх повстань сотворили в Рапєрсвілю „Польський Скарб Народовий", який мав великий вплив на цілі слідуючі ґенерації. Мадяри в 1843. році зробили те саме і налякали добре тодішну Австрію. Зате вже по 20-ти роках Мадяри зуміли сотворити свою державу, яка позістала в федеративній звязи з Австрією та мала свою армію.

Так само і ми мусимо приукраїнської валюти,з1їюаьеяз: ступити до створення своєї української валюти, а тим самим до сотворення „Українського Державного Скарбу". Справа зреалізовання сеї думки представляється в дійсности не мрією недосяжною, коли їй лише приглянемося. Тут в першій мірі повинні забрати голос Українці в Америці пробуваючі, тому, що вони розпоряджають найвартнійшою валютою а крім сего зазначити належить, що також Українці, пробуваючи на своїй землі, мають значну кількість чужої вартісної валюти та шляхотних металів як плятини, золота і срібла та дорогоцінних каменів.

В тій цили належалоб сотворити „Український Державний Союз" за кордоном, який в першу міру занявся би сею справою. Він умовився би з великими заграничними банками, які радо принимали би „депозит" української валюти, котра мала би тоді повне покриття.

Зрозуміннєм загальної справи доказати можемо, що своїми власними силами можемо покласти трівку підвалину під свою власну суверенну державу а тимсамим не будемо заниматися лише подробицями і побічними справами, котрі нас лише розєднують. Сотвореннє своєї власної валюти булоб найсильнішим цементом, реалізувало би Українську Державну Думку. В практиці покажеться, як се переводити. Після мене монетарну одиницю назвати належалоб „Український Лев". Ся монетарна одиниця (вона може й інакше називатися — се річ другорядна) булаб рівна номінально американському долярови а її формат припустім відповідав би зменшеній формі чеської стокоронівки. На першій стороні синьо-блакитній, обрамованій червоними вишивками, виднів би на тлі тризуба Галицький Лев на схід звернений а на другій зеленій стороні видний був би портрет визначних історичних осіб як: Хмельницького, Мазепи, Шевченка, Драгоманова, Франка і т. д. Коли такі українські банкноти малиб повне покриття, то само населення на українській землі означитиб могло вартість своєї праці і вартість своїх продуктів в тій же валюті а тоді не давалобся визискувати чужинцям а чужа валюта сталася би ілюзоричною. А тоді одна десята часть тихже чучинців, яка забирає усі наші земні скарби на свою виключну користь і висмоктує наш нарід, силою факту уступитиб мусіла перед 9/10 частинами подавляючої більшости українського населення. Через се зрослоб довіре у свої власні сили а сей гріш також загально в фінансовім світі мав би значіння і покупну силу. В своїх наслідках сотворити можемо велике діло, яке становити буде підставу незалежної Української Републики.

Не сміємо забувати, що через само теоризовання програйнували ми вже українську державу, але ся крівава наука повинна заставити нас до трівкої, позитивної роботи. В тій цили всі громадяни, свідомі своїх обовязків супроти будуччини і слідуючих поколінь, повинні безпроволочно оснувати відповідний комітет, який мав би на меті збирати підклад під українську валюту, накладаючи також обовязок складання певних постійних датків. А коли вже поважнійша сума назбирається, треба буде приступити до видання, зглядно випуску Українського Льва. Відрадним для мене фактом було би, наколиб ся думка викликала живійше заінтересовання в першій мірі між українськими еміґрантами за кордоном нашої землі і наколиб на самій українській земли мала за собою бодай такі корисні, позитивні наслідки, як піднесена через мене перед звиш 20-ми роками думка про Українське Приватне Шкільництво.

В. Миколаїв.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

—o—

ЛИШЕНЬ ДО ЗАВЗЯТИХ СВІТ НАЛЕЖИТЬ.

Богато з нас доживає трийцятого або сорокового року життя, і колиб в одного з нас зібрав всі помилки, то, здається, збудувавби величезні сходи, котрі досяглиб верха найвисшої гори, колиб ті помилки були зроблені з камінних плит. Одні з нас учаться зі своїх помилок, і тим самим поступають вперед і доходять до великих успіхів. Більша однак частина, зробивши одну похибку, знеохочуєся на все до дальшого пробовання.

Мені приходить на гадку давна казка, котру я чув уже давно, а котру пригадала мені одна американська ґазета. Раз дві жаби, переполохані собакою, скочили в бочілку зі сметаною. Обі вони почали пливати по сметані.

По часі почали їх сили опускати, бо в сметані пливати було тяжко. Одна з них почала тратити надію на вихід; казала вона: „Як добре було там, де ми жили. Хоча треба було й тверде каміння їсти, треба нам було там лишитися. Тут ми прапали. Тут нам виходу ніякого нема. Навіть хочби нас найшли, то нас убють за те, що ми зіпсули сметану. Я здаюся. Прощай!"

Друга її заохочувала до дальшої боротьби, представляючи їй, що коли є життя, то є ще й надія. Хто зна, що може ще статися.

Та перша не послухала. Незадовго вона вже пливала по верху нежива.

Жаль зробилося самітній жабі, але що мала зробити? Вона ще більше підкріплялася на силах та перебирала ногами, що сили мала. Та тут сметана ставала щораз густійша, і перебирати ставало щораз тяжче. Але сметана почала змінятися. Почалися в ній робити маленькі грудочки, сі ставали щораз більші. За якийсь час зі сметани зробилася велика грудка масла. Жаба видрапалася на ту груду, відпочала, набрала нових сил в умучені ноги, а відтак заперлася об масло її одним замахом вискочила з бочілки.

Нераз відтак, — каже казка, — вона росповідала молодшим, що кождий може зробити помилку, однак помилка не має бути знеохотою.

Не треба мені тут і додавати, що в казках люди не говорять про звірята, але про людий. Сею казкою люди показують науку про самих себе, і то щиру правду. Кілько то з нас є таких, що, стрінувшися з першою невдачею або зробивши одну помилку, вже тратимо надію на краще, не пробуємо вийти з тої помилки. Кілько з нас стидається помилки так, що навіть межи людей лиця не показує. Такий чоловік ніколи не піде вперед, не зробить нічого хосенного, ні для себе ні для других. Така людина се колода в громаді. Людина, яка ніколи вдруге не пробує, буде все нарікати. Мовляв, він не може зробити сього або того лише тому, бо там є другий, який все винуватий за це, то за онте. Він один досконалий, а всі другі злі.

Розумний чоловік того не скаже. Противно, він буде старатися зі своєї помилки вийти, научитися з неї, як на будуче робити, щоби подібної помилки не робити.

Спробує якогось бизнесу, вложить гроші, а бизнес з якихсь причин не пішов, то він не знеохотиться, не почне нарікати на других, не кине нових проб, але знов стане до праці, знова піде в бизнес і другим буде радити пробувати. Навіть стративши ввесь доробок життя, він не попаде в роспуку і не пускається на пси, не знеохочується до життя, не марнується.

Те саме на полі народнім. Ми досі ще мало зорганізовані. Мало маємо путнього. Ми робили й робимо богато помилок. Та лихо не в сьому, що ми робимо помилки, бо помилки роблять усі люди й народи. Лихо тут в тому, що богато з нас не хоче й не старається помилок направити та використати свій досвід до дальшої праці. Щоби покінчити з тим, треба почати з того, що скажім самим собі правду в очи, що ніхто не винен, тільки ми самі, що робили похибки ми всі, та що се не відстрашує нас від дальшої роботи, але робить лише більше осторожними. Лишень вічно пробуючи, ми можемо стануть на рівні з другими народами.

Степан Дембицький.

ЛУЖИЦЬКІ СЕРБИ.

(160 тисяч народу не гине в німецькму морі).

—o—

Нечисленний нарід лужицьких Сербів — поділений між Прусію і Саксонію — числить усього стошістьдесять тисяч душ. Хоч то славянський острівець серед німецького моря, всетаки національний лужицький рух зростає все більше. Німці називають лужицьких Сербів Вендами. Національний лужицький гимн, написаний знаменитим лужицьким поетом Гандрія Зелерія (1804—1872) „Гісце сербство незгублене" каже „Ще сербство не пропало, свій щит у нас має" і заповідає, що нарід не згине.

Культурне відродження лужицьких Сербів у половині XIX. століття, розцвіт національної літератури, казали народнім діячам сподіватися, що нарід, хоч від століть окружений німецьким могучим морем, зуміє сам правити собою. І з тою думкою оснували в 1918. році свого рода народне представництво „Народни вуберк". Головою представництва вибрали найвизначнійшого діяча й духового провідника Лужичан, професора д-ра Ернеста Муку. На мировій конференції справи незалежности лужицьких Сербів заступав чехословацький міністер д-р Бенеш.

Змагання Лужичан осягнути незалежність не здійснилися. Тепер лужицькі Серби домагаються бодай культурної автономії. В саксонській части, замешканій Лужичанами, вільно дві до три години присвятити навчанню сербсько-лужицької мови. В ґімназії у Будишині (Бавцен), столиці Горішньої Лужиччини, (де около 20 проц. мешканців є лужицької національности — цебто 8 тисяч) учать стільки само годин лужицької мови. В Пруській Лужиччині нема ані одної школи, де вчили би лужицької мови. приватних шкіл нема також. Є тож недостача лужицьких учителів, бо лише дехто може образуватися в Празі, де чехословацький уряд підпомагає лужицьких студентів.

Для переговорів із німецьким урядом у справі національних прав лужицьких Сербів оснувалась недавно „Сербсько-народня рада". Війшли до неї представники „Сербск-ої Матіц-и", Союза нац. товариств „Домовіна" (Батьківщина) і народньої політичної партії „Србска народна странка". Лужицькі Серби вислали були делєґатів на зїзд національних меншостей до Женеви.

ЯК БУДУЄМО СИРОТИНЕЦЬ У. Н. СОЮЗА.

34.

СЛОВОМ ЧИ ДІЛОМ?

Я читаю в Свободі вже двайцяту допись, як відділи У. Н. Союза будують приют. Є то відділи, котрі будуть не словом, а ділом. І так воно повинно бути. Як ми хочемо щось зробити, то мусимо насамперед самі дати, що дати обовязані. Хто може дати більше, то Боже заплать за се. Всі давати однаково не можемо.

Далі, нам треба додати собі смілости й відваги. Трафиться нераз забава, хрестини або весілля, не будьте стидливі, але сміло виступіть наперед народу й заохотіть той нарід, як уміете, а кождий щось дасть.

Возьміть, приміром, нашу місцевість. Наша громада маленька, бо має всего 25 фамілій та кілька самотних. А прецінь у нас знаходяться два відділи У. Н. Союза: число 225. і число 50. Відділ 50 має членів 24, а в діточім департаменті є 29. Кождий член сього відділу дав з охотою жертву 1 доляра — оден доляр на цілий рік, — а до того ще й з братської каси ухвалили пару долярів. Дві женщини не дали, але маємо надію, що пізнійше й вони дадуть.

Ті відділи, що не хочуть дати, ліпше най сидять тихо, не кричатя і не завдають труду друкарні. Не говоріть, що вам Сиротинець далеко, бо ми всі здалека. Прецінь Сиротинець не можна так поставити, щоби всім було близько. Ми Сиротинець будуємо для всіх однаково, і для тих, що мешкають близько, і тим, що далеко. Ріжниці тут не має бути, бо Сиротинець будуємо для цілого загалу У. Н. Союза.

Браття Українці! Подумаймо лишень про те, що сила наших українських сиріт в чужих приютах, що вони виростуть та навіть не будуть знати, з якого народу вони походять. Подумайте про те, що десятки старців і калік, наших щирих Українців, не мають жадної помочи. Коли буде Сиротинець, то У. Н. Союз таким кождої хвилі подасть руку, сльози обітре і забере до себе.

Не говорім, що нам не треба У. Н. Союза або Сиротинця! Ой, браття Українці, кепсько ви мислите: гроші готові скоро минутися, не дай Боже на нас якогось нещастя, і помочи тоді не буде ні звідки, а до У. Н. Союза кликати буде за пізно.

Декотрі відділи пиштуь, що їх ніхто не запитається, чи їх громада має кураїнську школу, де дістатиб учителя, щоби їх дітий учив по українськи. Поще такі закиди підносити проти Сиротинця. Таж ви добре знаєте, що У. Н. Союз того вам не дасть. Він сього нікому не дає. Він на се не зорґанізований. Зате У. Н. Союв дає ще щось вартнійшого, як те, чого ви домагаєтеся.

А ще одно скажу. Раджу другим бути отвертим, то й я буду отвертий. На муншайн є, хочби навіть кварта коштувала й пять долярів, то мусить бути, — а на Сиротинець, то вже нема. Я думаю, що всі Українці, на скільки вони просвічені щодо єдности, не будуть ділитися, але горнутися всі до одного, до Українського Батька, який один нам допоможе в нашім нещастю, до Українського Народного Союза.

Павло Ґолдак.
(Сейнт Франсойс, Меруре).

Валентина Завадська.

ЖІНОЧИЙ РУХ.

(Продовження).

V.

Досі говорено було лише про оборону жінки яко такої, жінки, яка не здобула собі правного стану через подружя. Одначе багато до побажання лишає навіть цей леґальний стан. Замужня жінка далеко не має таких самих прав, що її чоловік, як нпр. добровільного збереження або зміни підданства при шлюбі. Від 1918 року до 1923 пороблено в цьому напрямі багато і в СРСР, Зединених Державах, Бельґії і скандинавських державах. Там жінка має вже право добровільного прийняття підданства мужа, в противному випадкові залишається при попередньому. Крім підданства пекучим питанням являеться незалежне право розпорядження маєтком і поширення прав розводу та сепарації.

З ініціятиви Суфражу внесено питання про скликання міжнародньої конференції для одноманітного полагодження цих справ. В першу чергу звернено-ся до відомих правників усіх країн зі запитами, чи можливо булоб прийти до яких правних рішень, однакових для жінок цілого світа. За рідкими винятками знавці погодилися з необхідністю скликання згаданої конференції, хоч зазначували силу перешкод для однородного законодавства. Ці труднощі полягають головно в особливостях обичаїв кожної країни і нації і їх законодавства.

Підчас конґресу у Вашинґтоні Інтернаціональна Жіноча Рада вітала цей замір Суфражу і висловила побажання, щоби на Міжнародню Конференцію закликано також жінок-юристок. Наразі провадиться підготовчу працю для конференції і в ріжних державах заклалися комісії для розгляду істнуючого законодавства про права замужньої жінки. Треба думати, що лише труднощі погодити місцеві національні вимоги затримують справу.

Прикладом держави, де замужня жінка не має жадних прав, може бути Голяндія. Там панує кодекс Наполеона, котрим піддається жінку у цілковиту залежність від чоловіка. З огляду на розходження права з вимогами життя жінки покликали комітет для опрацювання подружого законодавства. У його склад входять представниці жіноцтва, відомі вчені і посли парляменту. Постанови тої комісії піддано на розгляд спеціяльної державної комісії.

Друга така держава — Арґентина. Але там осягнено великі успіхи, бо вже у вересні переведено закон, яким цілковито зрівнюється права жінок з чоловіками в цивільному праві й унезалежнюється жінку. Опріч цього внесено додаток, що обидва подруги не відповідають за довги один одного і коли мужа засуджено до вязниці більше як на два роки, жінка через судову постанову перебирає управу спільним майном.

Так стоїть справа в еґзотичній Арґентині. В Европі головні точки нового проекту подружого законодавства слідуючі:

1) Жадна жінка не тратить прав свого краю наслідком одруження з чужинцем, не тратить прав набувати маєтки й управляти ними, виконувати свій фах і не може підлягати тим обмеженням, яким не підлягає її чоловік.

2) При відсутности шлюбного контракту спільний рухомий та нерухомий маєток одружених не підлягає законам країни мужа, тільки того краю, де шлюб відбувся.

3) За винятком випадку, коли жінка добровільно зреклася своїх національних прав і набула національність (державну приналежність) мужа, себто втратила цілком право на охорону свойого краю, розвід та сепарація, будучи дозволені законами країни мужа, повинні також не зустрінути перешкоди в законодавстві країни, звідки походить жінка.

Це є резолюції Суфражу, виготовлені для Конґресу, що має відбутися в червні цього року.

VI.

Розглянувши працю проґресивного жіноцтва на полі родинних або персональних відносин, перейдемо до жінки працьовниці.

Велика війна перевернула умовини праці у воюючих державах. Поширилося поле діяльности для жінок задля браку урядників та робітників. Так було скрізь. Цей численний виступ жіноцтва і реальний прояв його здатностей до найріжноманітнішої, часто дуже відповідальної праці довів, що попередні границі жіночої діяльности були справді за вузкі і що упередження щодо їх праці було несправедливе. Чи одначе можливо було сподіватися, що залишиться та сама позиція, коли вернуть до краю тисячі здемобілізованих урядовців і робітників? Правда, в богатьох країнах, підчас війни, становище жінки покращало. Подекуди набула вона політичні права і то дало їй в руки спосіб боротися за своє економічне положення. Але, коли з поворотом армій вплинула сила працьовників-мущин, становище захиталося. Повстала реакція. Забуто всі послуги жіноцтва підчас інтензивної праці за війни і пролунала облудна фраза: „Вертайте до своїх родинних огнищ і виховуйте нам дітей!" хоч між жіноцтвом не все були замужні, а було багато самітних, які самі утримували себе. В теперішних часах становище працюючої жінки в ріжних країнах неоднакове. В Швеції та Румунії воно покращало; Голяндія, Німеччина та Південна Африка скорочують замужню урядничку. З Франції та Італії приходять потішаючі вістки, бо там упав проект закону про редукцію замужніх жінок-працьовниць.

(Дальше буде).

ГІРШЕ КАТА...

В навечерє 10-літних роковин найбільшого галицького поета Івана Франка домагалися учениці приватної учительської семинарії СС. Василіянок в Яворові дозволу прикрасити вікна тієї школи наліпками Івана Франка. Ані о. директор Залітач ані СС. Василіянки не хотіли на це дозволити, бо — мовляв — Іван Франко був великий безбожник.

Тоїж ночі вибив хтось всі вікна в монастирі СС. Василіянок і в о. директора Залітача. Розгнівані вчинком невідомих нічних справців — о. директор Залітач і СС. Василіянки не позволили ученицям піти на богослуження за упокій душі бл. п. Івана Франка, бо — мовляв — він не варта того, щоби за нього молитися...

Зауважаємо, що навіть директори польської місцевої ґімназії і польської приватної учительської семинарії, — шануючи память такого велитня духа, яким був Іван Франко — без ніяких труднощів дозволили своїм ученикам греко-кат. обряду взяти участь в богослуженню. При цьому зауважуємо ще, що в приватній ґімназії У. П. Т-ва в Яворові перервано писемну матуру і ученики зі своїм учительським збором взяли участь в богослуженню.

Чи треба тут ще яких коментарів?... („Новий Час").

СМЕРТЬ ПЕРШОГО ЕСКІМОСЬКОГО ЖУРНАЛІСТА.

В Ґодгабі (в Ґренляндії) помер М. Лярс Меллер, Ескімос, котрий оснував і видавав першу й одиноку ескімоську ґазету. То була одинока ґазета, що виходила на тій далекій півночі; називалася „Атуаґаґдлінтіт" т. зн. „Дещо до читання". Покійний М. Лярс Меллер помер на 84. році життя і так може був і найстарший журналіст на світі. Він насамперед був друкарем у Копенґаґені, а свою ґазету оснував 1861. року. Сам умів написати і видрукувати цілу ґазету. Робив теж кліші різані з дерева. „Атуаґаґдлінтіт" виходила насамперед раз на рік, а тепер виходить місячно й є значно поширена між Ескімосами, тому що инших ґазет взагалі нема. Останніми роками М. Лярс Меллер знову відвідав Копенгаґу і був на авдієнції у короля. Колиж данський король відвідав Ґренляндію, не забув відвідати й ескімоського журналіста. Цей прийняв його з найбільшими почестями, а по ескімоським звичаям король мусів їсти на однім столі, а королева й двірські дами при другім.

ЩО МОЖНА ПОБАЧИТИ В КІНІ.

Бідний російський лікар-еміґрант Юденич, що жив в околиці Варшави, пішов одного вечера до кіна і там побачив свято вступу на престол нового перського шаха, Різи Хана. Він ствердив зі здивуванням, що Різа Хан це той самий зголоднілий перський жовнір, якого він раз підчас війни спас від смерти. Юденич передав перському амбасадорові в Варшаві лист до шаха, з проханням допомогти своєму колишньому бідному товаришеві. Різа Хан призначив його негайно своїм придворним лікарем і прислав йому з родиною пашпорт і гроші на дорогу до Теґерану.

В. Будзиновський.

ЯК ПАН РАДНИК ОЖЕНИВСЯ.

ОПОВІДАННЄ.

(15)

— До моеї чести цілком не потрбуєте промовляти! — радник відповів остро. — Не трудіться. Про се, що я дівчину цілував, тай про решту, нікому не скажу. Абсолютно нікому. Я не з тих, що чваняться такими тріюмфами.

— Не сумніваюся. Я не так думав, апелюючи до вашої чести. Вірю вам, що нікому не скажете. Знаю, що ви не чванько, та що ви гоноровий хлоп. Але, хоч ви будете мовчати, то поговір таки піде. Наймичка Анна бачила, як Віра сиділа на ваших колінах. Вона бачила, як ви обіймали Віру, як ви її цілували, і як вона вас цілувала. Розумієте? Не лиш ви її, але й вона вас! Анна вже бігає з язиком.

На жаль, се правда. Наймичка бачила і в тім ціле нещастє. Щож нам діяти, щоби не було поговору?

— Оженитися!

— Та я був би щасливий... страшно щасливий, бо я нарошне виїхав у світ, щоби собі знайти дружину. Ідеальнійшої, як панна Віра, в світі нема. Але ... се не мислиме. Не схоче мене.

— Як не схоче, то сама собі буде винна. Мущині корона з голови не злетить, як від дівчини дістане коша. Що найбільше будете мати право заспівати їй: Ой прийшов я до дівчини, дівчина ся дує; я шапчину під пашину, най ти мать мордує!

— Алеж вона мені в очи розсміеся, коли я виїду з таким! Готова сказати мені, щоби я оженився з її мамою.

— Лишіть се мені. Діло поведу так, що вам цілком не треба буде виїздити. Ви тільки в рішучій хвилі не заверніть. Воно само складеся так, що вона обійме вас, не як вуйка, ви обіймете її, не як покоївку. Тільки хочу мати ваше слово. Скажіть ясно і отверто: Чи ви оженитеся з Вірою, як вона не буде проти того?

— Не жартуєте?

— Ви з тими сумнівами і з тим песимізмом доводите мене до шевської пасії!

— Пане! Як би ви висватали мене, то я був би найщасливійший чоловік в світі.

— То кінчайте митися! Розкажу вам решту. Я з хати вийшов з Вірою будь то би на те, щоби мені показала дорогу до сего готелю, потому й решту Микуличина. Вона десь там проходжуеся понад рікою, гадаючи, що я так довго сиджу у Мошка. Мабуть вже нетерпеливиться. Як вийду від вас, піду з нею троха далі, будь то би оглянути місцевість. Я цілком не цікавий, бо я не романтик, але треба було подати якусь причину, щоби її витягнути з хати і звести з вами. За яку годину ви ідіть до ліса, будь то би на малини. Жидови скажіть, куди підете. Жид перекаже мені. Я й собі піду туди з Вірою, також будь то би на малини. Там, будь то би случайно зійдемося з вами. Може розмова таки зараз доведе до наміреного нами кінця. А ні, то потому знов прийду до вас і побалакаемо, як діло далі повести.

— Зроблю, як кажете, але в успіх не вірю.

Радник скінчив митися і став дзвонити перстенем у склянку.

— Ви чого дзвоните?— Клим спитав.

— Кличу службу, щоби винесла мидницю і вилляла воду.

— Не скоро діждетеся. Тут жидівський поспіх. Зробіть так, що казав пан, зробив сам... Крізь вікно!

Клим підступив до вікна і відчинив.

— Деж так можна! — радник сказав. — Ще виллю на кого і буде скандал.

— Нема нікого. — Клим сказав, вихилившися крізь вікно. — Нема живої душі. Раз, два, хлюс, і вже!

Клим відступив від вікна, радник вхопив мидницю, замахнувся нею, хлюснув і — відскочив від вікна неначе вжалений.

— Мати Божа! — крикнув з жахом і держачи далі в руці мидницю, витріщив очи на Клима. — Вже всьо пропало!

— Що таке сталося? — Клим спитав, сам стривожений.

— Саме, коли я хлюснув, переходила панна Віра. Вся вода впала на неї. Я обілляв їїз гори на долину. Щож тепер буде?

— Ха-ха-ха! — Клим зареготав, — А то геца! Нічо не шкодить. Висохне. Вона не знає, що се ви зробили. Я, очивидно, не скажу їй.

— Я запізно відскочив від вікна. Вона озирнулася і побачила мене з мидницею в руці.

— Пусте! То розумна дівка. Чейже не подумає, що ви нарошне обілляли її. Зрозуміє, що се була нещаслива пригода, елементарна катастрофа.

— Гляньте, пане раднику, — Клим говорив далі, приступивши до вікна і вихиливши голову. — Придивіться. Аж тепер видко, як гарно вона збудована. Мокра тоненька батистова суконка ціла прилипла до її тіла. Бачите, які гарні, які правильні, які клясичні черти її тіла? Як з нею оженитеся, то вже не купите кота в мішку. Вже знаете, яка вона.

Радник, котрий, станувши за Климом, також стежив дівчину своїми очима, не видержав і собі став хвалити, ковтаючи слинку.

— Гарна! Аж роскіш дивитися. Вже її не видко. Щезла на скруті.

— Тепер скажіть самі, чи не добре сталося, що ви вилляли воду крізь вікно? Ви рішучо маєте щасливу руку. Не кождий має таке щасте, щоби міг побачити свою любку так, неначеб вона перед його очима вискочила з купелі. Тепер вже знаєте, що вона, не будь що. Гарне лице, гарна й решта.

— Та що з того, що вона така гарна? Вона не для мене. Хоч би вчерашне простила мені, то не простить нинішного. Аж тепер не буду міг показатися їй на очи.

— Лишіть се мені. Полатав я вчерашне, полатаю й нинішне. Побалакаю з нею. Я вже знаю, як з такими гусками балакати. І з тої пригоди буде сміятися так, як сміється з вчерашних непорозумінь. Тільки ви не тратьте надії. Робіть так, як я вам кажу. По добрій годині вліззьте десь в малинник. Я знайду вас. Прийду мабуть з нею. Як вона буде зі мною, то се буде знак, що вона за сю купіль вже не гніваєся на вас. Ви тільки не забудьте сказати жидови, куди підете. За годину, півтора піду за вами. Будете там?

— Та прийду, — радник відповів з резиґнацією. — Хоч би на те, щоби ви самі побачили, що з тих ваших заходів нічо не буде. І... правду кажучи, я хотів би, заки відійду відси, панну Віру бодай раз побачити... Бодай з далека, бодай крадьки крізь кущі.

— Побачите її з близька і почуєте її в своїх раменах, на своїх устах.

— Коби, коби!

— Але одно мусите приречи. Як нині добете торгу, то завтра шлюб!

— Я згодивсь би й нині, зараз таки, бо я боявсь би, що яке непорозумінне розлучить нас. Але се неможливе. Формальности тревають якийсь час. Я тут не маю моеї метрики. Заповіди...

— Пусте! Ви не маєте метрики, але я маю доляри. Священик добрий знакомий дівчини і її мами. Грішми і протекцією у нас всьо можна зробити. Отже... шлюб за індультом?

— Та нехай вже. Овшім. Коби скорше, коби скорше. Перед хвилею я ще не вірив в таке щасте, а тепер дрожу на гадку, що з того може нічо не буде. Боже мій! Віро моя, Віро!

Клим витягнув хустину, стер літ з чола і зітхнувши глубоко, сказав:

— Нарешті! Як то тяжко з такими впертими, непрактичними людьми довести до кінця таке звичайне, таке просте діло. Але, нарешті, лід проломаний. Решта повинна піти гладко. Бувайте здорові і не забудьте влізти в ті малини. Але так, що би я вас міг знайти. Бо ви готові, як побачите нас, припасти до землі і скритися.

Клим подав радникови руку і пустився до дверий. Нараз, під самими дверми вдарився рукою в чоло і назад звернувся до радника.

— Ага! Се, що найважнійше; себто се, що для мене найважнійше, я забув. І ви повинні се знати. Ви може дивуетеся, що я так запалився до того сватання?...

— Що правда, воно чудне й загадочне. Ви мене, попросту, цілком не знаєте.

— То мій інтерес. Не сватанне взагалі мій інтерес, бо куплерство не є моїм ремеслом. Мій інтерес в тім, щоби спіймати мужа для Віри. Коли хочу Віру висватати, то роблю се в моїм власнім інтересі, для мого добра. Як ви з нею оженитеся, то зробите мені велику вигоду ... дуже велику. Дуже буду вам вдячний.

— Щооо? — радник спитав протяжно, підводячися поволи з крісла. — Я, маю женитися для вашої вигоди? Для вашої?

— Та для моеї. Для моеї, але також для вашої. Скажіть самі. Чи не будуть вам завидувати такої гарної, такої молодої жінки? І ви будете мати гарну жінку і я з того скористаю.

Радником затрусило. Він аж поблід з досади. Затис пястуки, поступив один крок вперед і крикнув:

— То нечувана безличність! Просто неймовірне. Що можна мати такі наміри, се я розумію, бо на світі бувають того роду галапаси. Але заповідати се мені, значить, думати, що я сам згоджуся на таке, то вже... то вже... не знаю, як се назвати. Се щось більше, як безличність!

Клим стояв неподвижно, слухав супокійно і ждав, аж радник скінчить і висапається...

— Пане, — радник говорив далі, — будьте ласкаві лишити мене самого тут. Гадаю, що дверий не потребую показувати вам, бо ви знаєте, де вони.

Клим далі мовчав і не рухався.

— Пане, не доводіть мене до крайности! — радник крикнув, зденервований тим супокоєм Американця. — Позву службу і вона покаже вам двері!

— А то геца! — Клим заплакав. — Знов непорозуміння. Ви, пане раднику, потопаєте в тих непорозуміннях. Вони що раз смішнійші. Я не так думав, як ви зрозуміли.

— Ви ще смієте казати, що се, непорозумінне? Ви говорили дуже ясно, дуже розумно, але більше, як безлично. се хиба по американськи.

Радник вибріщив очи і остовпів, бачучи ще більшу безличність Американця. Хоч радник викидав його за двері, Клим, замість вийти, вернув назад, взяв собі з коробки радни-

(Продовження на стороні 4-ій).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

А. Чехов.

ЗАВОРУШЕННЯ УМІВ.

Земля подобала на пекло. Пополудневе сонце пражило так завзято, що навіть Реомір, який висів у кабінеті урядника акциз і монополів, засоромився: дійшов до 35.8 степенів і задержався нерішучо... З горожан стікав піт, наче з наїжених коней, і висихав на них. З лінивства не хотіли втирати його. Довгим ринком, попри доми з замкненими віконницями, йшли два горожане: касієр Почешіхін і судовий оборонець (рівночасно довголітний кореспондент столичної газети) Оптимов. Ішли, а що була спека, то мовчали. Оптимов хотів критикувати міську управу за куряту і неохайний ринок, але знав миролюбний настрій і порімковані погляди свого товариша — то мовчав.

На середині ринку Почешіхін негайно пристанув і глянув у небо.

— Що ви побачили?

— Шпаки полетіли. Дивлюсь, де сядуть. Ціла хмара! Колиб, приміром, вистрілити з рушниці та колиб пізніше зібрати... і колиб... Сіли в пароховому саді!

— Нішо подібного! Не у пароха, лише в отця діякона, Вратоадова. Колиб стрілити з цього місця, то не вбєш нішо. Шріт дрібний і заки долетить, утратить силу. Та з якої рації вбивати? Птах є шкідний для овоча, то правда, але все таки добре сотворіння. Шпак, скажімо, співає... А чому, питаюся, співає? На хвалу співає. Кожде сотворіння вихвалює Творця. Ой, ні! Мабуть, у пароха сіли!

Попри розмовляючих перейшли потихо три старі богомолки з клунками. Глянули допитливо на Почешіхіна й Оптішова. Вони вдивлялися чомусь у дім пароха. Паломниці звільнили ходу, задержалися оподалік, глянули ще раз на приятелів, а потім стали глядіти на дім о. пароха.

— Так, ви добре сказали, вони сіли в отця пароха, — говорив дальше Оптимов.

Зі саду вийшов сам парох із дяком. Як побачив тих, що звернули увагу в їх сторону, а не знали, на що глядять ці люде, — задержалися тай також гляділи вгору, щоби довідатися.

— Отець парох певно йде на богослуження — запримітив Почешіхін. — Хай Господь вислухає його.

На просторі між приятелями й парохом переходили робітники з фабрики Пурова. Вертали з купелі в ріці. Як побачили пароха, що звернув очи в небесні простори, та неповорушних богомольців, що також гляділи в гору, робітники задержалися й звернули зір також тамтуди. Тесаме зробив хлопець-поводатий жебручого діда-сліпця і мужик, що ніс на базар бочівку зіпсованих оселедців.

— Щось певно мусіло статися — сказав Почешіхін. — Може огонь. Але ні, не видно диму! Гей, Кузьма — крикнув на мужика — що там сталося?

Мужик щось відповів, але Почешіхін і Оптимов не дочули. З дверей всіх крамниць вийшли заспані субєкти. Вапнярі, що працювали при домі купця Фертикулина, полишили свої драбини та прилучилися до фабричних робітників. Босоногий огневий сторож, що держав варту на вежі, задержався, глянув на товпу й скоро зійшов на діл. На вартівні не було нікого. То виглядало підозріло.

— Чи не горить десь? Не пхайтеся, пане!

— Де, кажете, горить? Що горить? Панове, розійтися! Чемно прошу!

— Певно в середині запалилося!

— Чемно просить, а руками штовхає. Руки по швам! Хоч ви начальник, але не маєте права пускати рухи в рух!

— Нагайте тебе задавило!

— Кого задавило? Хлопці, чоловіка задушили!

— Чому таке збіговище? Чого хочуть?

— Чоловіка задушили, ваше благородіє.

— Де? Прошу розійтися! Панове, прошу! Прошу тебе, ти добуре!

— Хамів пхай, а шляхти не вільно чіпати! Не дотикайся!

— Що то за люде! Чи ця худобина розуміє добре слово? Сидорів, бігай по Якима Данилича! Скоренько! Панове, таж то для вас гірше! Прийде Яким Данилич, а тоді побачите! І ти тут, Пархоме? І сліпець, святий старець! Нічого не бачить, а пхається, не слухає! Смирнів, запиши Пархома!

— Приказ! А Пурових робітників записати? О, той зі запухлою губою, то від Пурова!

— Від Пурова покищо не записуй, завтра його імянини!

Шпаки великим стадом зірвалися з парохового саду, але Почешіхін і Оптимов не звертали вже на них уваги. Стояли й без упину гляділи в гору. Старалися вгадати, чому зібралося стільки людей і на що дивляться. Зявився Яким Данилич. Жував щось і витирав губи, заревів і збився в товпу.

— Огнева сторожа, готовись! Розійтися! Пане Оптимов, розійдіться, для вашого добра! Замісць у газетах писати на чесних людей ріжні критики, ви краще поводилися би порядно! Газети нічого доброго не навчать!

— Прошу не чіпати преси! Я літерат і на це не позволю! Хоч, із горожанського обовязку, шаную вас як батька і добродія.

— Сторожа! Сикавки!

— Нема води, ваше високоблагородіє!

— Не розмовляти! Їхати по воду! Скоро!

— Нема коней, ваше високоблагородіє, командант кіньми огневої сторожі поїхав відвідати тітку!

— Розійтися! Гей ти, розходись!... Запиши його, авантюрника!

— Оловець загубився, ваше високоблагородіє!...

Товпа все більшала й більшала.

Бог знає, до яких розмірів зросла би, колиб власникови гостинниці Грешкінови не прийшло до голови випробувати одержаний недавно з Москви новий арістон. Товпа, як почула „Стрільця", задріжала й кинулася на другий бік. І ніхто не довідався, чому зібралася товпа, а Оптимов і Почешіхін забули вже про шпаків, правдивих виновників збіговища. Ще година і місто було неруxоме й тихе, видно було лише одного-одинокого чоловіка — то вартовий сторожив на вежі...

Вечером тогосамого дня Яким Данилич сидів у кольоніяльній крамниці купця Фертикуліна, пив лімонаду з коняком і писав: „Крім офіціяльного повідомлення зважуся додати, Ваша Ексцеленціє, і від себе кілька слів. Батьку і добродію! Лише завдяки молитвам благородної Вашої жінки, що живе на дачі біля нашого міста, справа не дійшла до грізних розмірів! Того дня пережив я стільки, що не в силі описати. Не дасться висказати словами орієнтацію й холоднокровність Крушенського й команданта огневої сторожі Порпутеєва. Горджуся тими слугами, гідними батьківщини! Я зробив усе, що в силі зробити слаба людина, яка не бажає нічого крім добра ближнього. Тепер же, коли сиджу при своєму домашньому огнищі, дякую зі сльозами в очах Тому, що не допустив до проливу крови. Винуваті, з причини недостачі доказів, сидять покищо в арешті, та гадаю, що випущу їх до тижня. Темнота пхнула їх до переступства заповіди!

Переклав М. Тр.

ЗАХОДОМ СІЧЕЙ ім. Богд. Хмельницького і Чорноморської Січі в Ню Йорку відбудеся **ДИСКУСІЙНИЙ ВЕЧЕР** на тему „Січова ідея", в середу дня 30-го червня о год. 8-ій вечер в Січовім льокалі, 77 St. Mark's Pl., New York, N. Y. Вступ вільний. Відчит дасть Укр. Товарискій Клюб. Просить ся всіх членів згаданих товариств явитися. 149

ВІДОЗВА ДО УКРАЇНЦІВ І УКРАЇНОК В БЕЙОН, Н. ДЖ.

Комітет „Сескві Сентініал Тов." запрошує усіх Українців міста Бейону до участи в параді у святкованню 150-літної річниці американської незалежности на 4. і 5. липня.

ЗА КОМІТЕТ:
149
Іван Мельник,
голова публіцистики.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

(Продовження зі сторони 3-ої).

ка цигаретку, сів на кріслі, закинув коліно на коліно і показуючи друге, крісло, сказав приязно:

— Сідайте, пане раднику... Самі кажете, що я говорив дуже ясно. Я все так говорю. Але, хоч я старий, старший від вас, то у мене кров ще молода. Вона кипить. Я без жінки не можу жити.

— То оженіться до дідька! Про мене й Віру возьміть собі, як вам до неї кров так кипить. Оженіться з нею, не підсувайте її мені... Аж тепер вилазить шило з мішка, чому ви так наглили. Через ту вашу кипучу кров дівчині мому зараз потрібний... Я маю бути жертвою розпусників... і, не знаю, зіпсуття, чи необережности дівчини?

— А то розсипався! Мені, пане, Віра потрібна до хріну. Розумієте, до хріну! Я старий і до дітий таких, як Віра, не думаю добиратися. Не робив я сего за молоду, не буду робити й на старість. Але я таки хочу оженитися. Щоби лишитися при родині, важу на сестру моєї небіжки жінки. Я думаю про маму Віри, не про саму Віру.

— Мамаму? Не донька впала вам в око?

— Донька впала мені в око, але як зеренце острого піску. Вона для мене рішучо замолода. Я пару років старший від вас. Мемуня о два роки молодша від небіжки моєї жінки.

— Якаж звязь між тим, що ви хочете оженитися зі старою і з тим, що сватаєте...

— Є дуже велика і дуже сильна звязь. Я, оженившися, хочу дома мати спокій. Не хочу мати в хаті такої доньки, як Віра. Взагалі жадної не хочу мати. Отже я мамі не освідчуся поти, запоки донька не заручиться. Оженюся аж тоді, коли вже віддасться Віра. Отже маєте розвязку загадки. Як оженитеся з Вірою, зробите мені вигоду, будете моїм добродієм... Чи викидаєте мене за двері?

Радник приступив до Клима і витягнув до него обі руки.

— Вибачайте, пане! Я неслушно обидив мого добродія. Я зрозумів був цілком инакше.

— Ви не обидили мене, — Клим відповів, беручи руку радника. — Я зараз похопився, що ваші грізні слова були висідом незрозуміння, хоч я говорив так ясно. Бувайте здорові. Побачимося в малинах. А то геца!

Клим стис руку радника і вийшов. По хвили хтось застукав у двері і, заки радник сказав „прошу", увійшов готельник Мошко.

— То пан дзвонили? — спитав, ставнувши на порозі.

— Я не дзвонив.

— Колиж бо я чув.

— Може хто в сусідній кімнаті.

— Колиж бо я чув, що то тут хтось дзвонив. Може той пан що вийшов?

— Тепер дзвонив хто?

— Та тепер. Себ то, нині.

— Я дзвонив, але то вже давно було. Я дзвонив і дзвонив, а ніхто не показався.

— Ось я сам показався.

— Та аж тепер, по годині? Гарна у вас обслуга!

— Ліпше пізно, як ніколи. Що пан хотіли?

— Я хотів, щоби хтось принішов вилляти воду з мидниці, бо я голився.

— В мидниці нема ніякої води, — жид сказав, приступивши до мидниці. — Порожна.

— Бо я не діждався нікого, сам виллляв... Крізь вікно на дорогу.

— Так найліпше. Робіть все так. Нащо то дзвонити і сердитися, що ніхто не приходить? Крізь вікно хлюсь на дорогу і вже. На дорозі менше буде порохів.

— Добре вам казати, крізь вікно. Я тільки раз зробив так і вже обіллляв якусь панну, що ішла попри хату.

— Добре їй так. Нехай добре дивиться, чи з вікна не паде що. Нехай дякує Господеви, що то була тільки вода і тільки з мидниці!

— Де тут найблизший малинник?

— Нащо вам малинник? Нащо вам лазити по зрубі і дерти штани? Ще й в кропиву влізете, або наздопчете гадину. В мене можете дуже дешево дістати вже опихане. У мене малини по двацять і пять крайцарів за літру.

— Я люблю тільки цілком свіжі. Просто з корча до уст.

— Просто з корча небезпечно. На ягоді може сидіти блощиця. Така ягода страшно смердить. Ще й як не доглянете, то в уста возьмете ягоду з таким смердюхом.

— Я обережний. В уста не беру, поки з усіх боків не огляну.

— Від вас возьму тільки двацять крайцарів за літру.

— Кажу вам, що не хочу й за дурно. Я хочу мати цілком свіжі.

— Я зараз пішлю наймичку, назбирає вам свіжих.

— Я хочу зараз.

— Вона зараз піде.

— І я маю ноги. Також руки маю.

— Дам літру за пятнацять крайцарів... за десять.

— Не хочу! — радник гукнув сердито. — Не хочете сказати, то сам знайду.

— Вже скажу і покажу, тільки не сердьтеся... А вісім крайцарів за літру дасте?

Радник виймив два великі чотиро-крайцарові мідяки, дав їх жидови і сказав.

— Маєте за літру ваших малин, але зіджте їх самі. Мене не мучте ними. Покажете, де малинник?

— Нема що показувати, — жид сказав, ховаючи гроші і низько кланяючися. — Ходіть сюди, до вікна, покажу вам. Ось там, двіста метрів від моєї хати, зачинаєся зруб. Зараз з краю нема нічого, бо ще на весну спасла і видоптала худоба. Від тої лавки, що відси видко, іде плай в глубину зрубу. Щораз висше і висше. Підете тим плаєм. Явзх хто двіста метрів малинник густий і рісний. За пару днів малин вже не буде, бо саме тепер зачався сезон і приїздить головна сила холерників. Холерники кинуться на малини як саранча на поле. Обідять і видопчуть зруб до чиста.

— Чи тут є де добре місце на сонішну купіль?

— Скрізь, де ріка. Два кільометри горі рікою і два долі рікою береги вільні, не порослі лісом. Скрізь над рікою світить сонце. Як ви не любите купатися в тіни, то де тільки на просторони чотирьох кільометрів влізете у воду, скрізь будете мати над головою сонце.

— Я не про купіль в ріці думаю. Для мене вода гірської ріки за зимна. Я хочу купатися в сонци.

— В сонци? В сонци купатися? Та як то можна купатися в сонци. Сонце сушить такого, що мокрий виліз з ріки.

— Тепер лікарі кажуть купатися в сонци. Се дуже здорово.

— Перший раз чую таке.

— На Заході се давно в моді. До нас сей звичай що лиш приходить.

— Перший раз чую. Як жеж то купаються в тім сонци? Сонце високо.

— Як сонце добре гріє, то роздягаємося, цілком так, як до купелі у воді і лежимо, чи сидимо, а сонце світить на нас.

— А потому?

— Потому назад одягаємося і вже по купелі.

— І се добре робить? Таке кажуть дохтори?

— А добре. Як всяке зілля без сонця марніє, вилне, так і чоловік без сонця не може бути здоровий. Як для риби воду, так для чоловіка Бог дав сонце.

— І ви хочете так купатися?

— Як би тут було десь недалеко таке місце. Місце під чистим небом, від доріг і плаїв відгороджене кущами.

— Знаю таке місце. Як плаєм попід малинник підете далі, то там, де зломана ялиця, возьміть на ліво в кущі. Кущами яких сто кроків зайдете на галявку і на кручу. Тільки, як станете на кручі, на великій, рівній і гладкій як стіл скалі, то обертайтеся обережно, бо круча над дуже глубоким плесом в ріці. То дуже добре місце для письменників з довгим волоссєм, для таких, що обікрали банк і взагалі для таких, котрим вже навкучилося жити. Во хто відтам впаде, то живий з води вже не вилізе... Чи ще що треба вам?

— Ще одно. Може хто прийде до мене, як мене тут не буде. — Нехай зажде. Впустити його до вашої компати?

— Як би то був той Американець, що заїхав до Мурковоі, або ще хто з ним, то впустіть.

— Той, що нині був у вас?

— Той. Як би він питав, куди я пішов, то скажіть йому, що я пішов плаєм попри малинник. Піду троха далі в гору і за годину верну, та лишуся в малинах. Як би він не пішов до мене, або не знайшов мене, то за дві години буду дома. Не забудете?

— Не забуду. Перекажу точно так, як ви мені сказали. Вже всьо?

— Всьо. Бувайте здорові.

Жид вийшов. Радник ваяв до кишені папіросницю і сірники, на голову циліндер і також вийшов.

Коли Клим вийшов від радника, побіг за Вірою. В хаті не було її. Питав Анну, де панна, але Анна відповіла, що не бачила її.

— Паннунція, як пішла була з вами, так ще не була в хаті. Вн вайлліше певний знати, де вн її згубили.

— Я поступив був до Мошка, вона лишилася на дорозі. На лавці край ріки. Я вийшов від Мошка, а її там вже нема.

— Та хиба у воду не впала! Вона не мала дитина, щоби не знала, що то небезпечо, бо ріка дуже рве.

— Може вона справді з розпуки кинулася у воду? — Клим подумав.

— А може панна, не поступаючи до хати, пішла в сад і сидить в бесідці? — Анна замітила. — Панна, як плаче, то все іде до тої бесідки.

— Та чого тепер плакала би?

— Або вчера, коли той фальшивий вуйко, що її баламутив, пішов відси, не плакала? Або нині досвіта, не плакала? Я не сліпа... І не дурна. Знаю причину. Я паннуньцю зараз перестерігала. Не вірила мені, бо нехотіла вірити. Тепер має...

Клим пішов до своєї спальні і відчинив одну валізу. Випорпав револьвера і всунув до кишені. До другої кишені ще всипав пару патронів. Пішов до саду і справді в бесідці знайшов Віру. Сиділа ціла мокра і заливалася слезами.

— Віро, ти вже й так мокра від води! — Клим гримнув, але по доброму. — Бодай сліз не доливай. Чому ти не пішла зараз до хати і не переодяглася? Як буде так сохнути на тобі, ще й в тіни, то простудишся. Радник подбає, що ти сухітниця і не схоче тебе... Хоч він так завернув собі голову тобою, що я аж боюся за него...

(Дальше буде).